

Daniel Katz
ZSIDÓ ÁLLATMESEK
A szarvas és az író

Az író nemrég költözött a vidékre. A parasztházon kívül egy erdősávot is vett, melyet két szomszédja erdei fogtak közre. Ősszel egy vadásztársaság kereste fel, szarvasvadászok, mind falubeliek. Arra kérték, hogy az ő erdejére és földjeire is kiterjeszthessék a szarvasvadászatot – szükség esetén persze –, vagyis, ha a szarvas arra járna. A korábbi gazda megengedte. Meg az apja, az öreg gazda is, és annak az apja – és így tovább – emberemlékezet óta. Igaz ugyan, hogy ezek az apák és nagyapák maguk is részt vettek a vadászon. Az erdő és a földek használatáért egy jó darab friss, még véres szarvashús illette meg a gazdát.

Az író megígérte, hogy fontolóra veszi a dolgot.

Egy nappal a vadászati szezon kezdete előtt megjelent nála a szarvas. Gondterhelt volt és riadt, de valahogy úrrá lett az idegein, s szinte higgadtan adta elő mondandóját. Arra kérte az író, ne teljesítse a vadászok kérését, ellenkezőleg: menedékjogot kért az erdőben. Ellenszolgáltatásként – hosszas mérlegelés után – megígérte, hogy nem rágja le az író almafáinak kérgét.

– Nekem nincsenek almafáim – mondta az író.

– Nem eszem a fiatal fenyők hajtásait és a kis fák leveleit sem, és egyáltalán, nem teszek kárt az erdőben.

– Akkor hogy élsz meg az erdőben? – csodálkozott az író.

– Hát... korán téli álomra térek – találta ki a szarvas. – Csak alszom, egyre alszom, és csak akkor ébredek fel, amikor vége a szarvasvadászatnak.

– A szarvasok azonban nem alszanak téli álmat – akarta volna közbevetni az író, de mégsem tette meg, gondolván, hogy a szarvas ezt nyilván jobban tudja.

Az író habozott. Egyrészt részvétet érzett a szarvas iránt, másrészt udvariatlanságnak tartotta megvonni a vadászoktól az ősrégi hagyományokon alapuló jogot.

A szarvas megérezte az író tétovázását. Nagy szemét rámeresztve így szólt:

– Talán csodálkozik, miért éppen magát zaklatom kéréssel. Megvan rá az okom, és kertelés nélkül meg is mondom: azért fordulok magához, mert zsidó.

– Nocsak – jegyezte meg az író. – Nem hittem, hogy ez ennyire köztudott.

– Az erdő minden állata tudja – bizonygatta a szarvas –, és senkinek nincs emiatt egy rossz szava sem. – Kiváltképpen neki, a szarvasnak nincs.

– De mi köze ennek a dologhoz? – csodálkozott az író.

– Az, hogy maga nem habzsolhatja a húsomat, hiszen tiltott vad vagyok a számára, rossz fajta, vagyis tréfli. Hogy is mondja a biblia...

– Igazán? – csodálkozott az író, aki nem foglalkozott behatóbban Mózes harmadik könyvének finomságaival. – Patád, úgy látom, van, s tudtommal kérődzöl is, akkor hát törvényes és engedélyezett táplálék vagy, nem? – jegyezte meg, mivel kissé bosszantotta a szarvas tudálékoskodása.

– Marhának néz? – fortyant fel a szarvas. – Igaz, van patám, és néha kérődzöm is, de a húsom mindaddig nem kóser, amíg a megfelelő rítusok szerint le nem vágnak.

– Ez megoldható – mondta az író. Természetének sötétebb rétegei néha előkíváncsoltak. – Ráadásul nem vagyok túl kényes arra, hogy rajta van-e a húson a rabbi pecsétje, vagy sincs.

– Szomorúvá tesz, amit mond – így a szarvas –, nemcsak magam, de maga miatt is. Még ha nem ápolja is a hagyományokat, mint üldözött nép fiától elvárható volna egy kis együttérzés irántam, aki őshazájából szintén száműzött, kegyetlenül üldözött, agyonvadászott és meglehetősen veszélyeztetett fajhoz tartozom. Nem véletlenül neveznek az erdők zsidójának!

Szavait nyomatékositandó addig is lógó pofája még jobban megnyúlt. Az író egyik unokatestvérére hasonlított így, egy nőgyógyászra, akinek igen nagy feje volt, s csúcsosan előremeredő orra túlon- túl hosszú felső ajakban folytatódott. Ez a hasonlatosság és a szarvas patetikus méltósága meglágyította az író szívét. Beleegyezett a szarvas kérésébe, és menedékhelyet adott neki az erdejében.

– Sok sikert és boldogságot, hosszú életet magának és háza népének – mondta a szarvas az erdő felé ballagva –, rossz szemmel ne nézzen magukra soha senki.

– Arra azért figyelj, hogy az én erdőmben laksz ugyan, de magadnak kell boldogulnod; én nem vállalok érted felelősséget – pontosította az író.

– Legyen nyugodt, tisztában vagyok a felelősségemmel és a korlátaimmal.

A vadásztársaságnak azt válaszolta az író: sajnálja, de minden szempontból megfontolva a dolgot, arra jutott, hogy nem támogathatja a vadászati tevékenységet a birtokán – kizárólag elvi okokból.

Így hát a szarvas az író erdejébe költözött. Két nagy kőszikla között egy hasadékban keresett menedéket, pofáját a mohára helyezte, és aludni próbált. A gyomra azonban hamarosan korogni kezdett. Csak sikerüljön elaludnom, akkor nem érzem az éhséget – beszélt magában, és lehunyta nehéz szemhéját. De az álom elkerülte, éhsége egyre nőtt. Végül előjött a rejtekhelyről, és éhesen körülné-

zett. Emlékezett az írónak tett ígéretére, és nem látott hozzá a fenyőhajtásokhoz, a kis fák leveleihez – nem nyúlt itt semmihez. A régi, rozsdás szögesdrótkerítés fölött viszont átdugta a fejét, és mindent megevett, amit elért. Így folytatta, míg le nem legelte előbb az egyik, majd a másik szomszéd határos területeit.

– És ha egy kicsit messzebb is csipegetnék a határtól – gondolta magában, és különösebb teketória nélkül átlépett a szögesdróton a szomszéd erdejébe. Ott szép nyugodtan falatozott, majd visszatért rejtekhelyére.

Másnap már egy kicsit messzebbre merészkedett, harmadnap pedig az igazságosság nevében a másik szomszéd fát rágta. Végül már annyira biztonságban érezte magát, hogy egyre jobban kiterjesztette revírjét. – Nem lesz itt semmi baj – gondolta –, tegnap se történt semmi. Egy szép napon aztán az egyik szomszéd, aki foglalkozását tekintve rendőr volt, és Karlssonnak hívták, közvetlenül a háza sarkánál lelőtte a szarvast. Véletlenül éppen ahhoz a bizonyos vadásztársasághoz tartozott, bár nem volt különösebben lelkes vadász.

– De ha már ennyire közel szemtelenkedett a házhoz – magyarázta Karlsson az írónak –, csak le kellett puffantanom. A szarvas döbbséget vágott, és hosszan, szinte sértetten nézett rá, mielőtt kilehelte volna a lelkét – mesélte a szomszéd, de nem kínálta meg szarvashússal. Kizárólag elvi okokból.

Szerényi Gábor
rajza

Szerényi Gábor

A kutya és a vadász

Volt egyszer egy vadász, és volt neki egy hűséges kutyája. Volt egyszer egy kutya, és volt neki egy hűséges vadászgazdája. Számtalan vadászaton örültek és búszultak együtt, osztoztak sikerben és balszerencsében. A zsákmányon mindig testvériesen megosztottak, és ha nem szegődött melléjük a szerencse, együtt nyalták sebeiket. Annyira szerette egymást kutya és gazdája, hogy gyakran mondták:

– Még elképzelnem is nehéz az életet nélküled – így a gazda.

– Még nehezebb nekem elképzelnem az életet nélküled – így a kutya. – Ha te meghalsz, én sem akarok tovább élni.

– Nem lennék képes az élet göröngyös útján egyedül járni – mondta a férfi –, jobb, ha előbb én halok meg.

– Akkor haljunk meg együtt – javasolta a kutya. – Együtt éltünk, együtt is haljunk meg.

Egyszer aztán szarvasra vadászva messzire kerültek a vadonban, olyan messzire, hogy még sínyom se volt arrafelé. A férfi fölkapatott egy kis sziklára, és onnan látta, ahogy a szarvas szügyig merülve gázol a tavaszi hóban. Még távolinak látszott, de már közelebb volt, mint korábban.

– Befogjuk, mielőtt elérné az erdő szélét – kiáltotta a férfi a kutyának. Ekkor megcsúszott, legurult a szikláról, és törött lábbal elterült a tövében.

– Ezzel véget ért a vadászat. Itt maradok. Itt halok meg.

– Akkor én is meghalok – mondta a kutya –, és a földön jajgató gazdájához bújva halkán nyüszített.

Három napig feküdtek így, az éhség mardosta őket. Ekkor megszólalt a kutya:

– Lőj le, idd meg a vérem, edd meg a húsom, így még több napig élélhetsz. Talán megtalál valaki.

– Szó se lehet róla, ölj meg te engem, egyél meg, erőre kapsz, és el tudsz futni a faluba az emberekhez.

– Még csak az kéne – mondta a kutya –, te egyél meg engem.

– Nem, nem – válaszolta a férfi. – Én okoztam ezt a szerencsétlenséget, az én butaságom. Nem

lett volna szabad siléccel sziklára másznom. Megérdemlem, hogy megegyenek.

– Az a kutya, amelyik felfalja a gazdáját, életfogytiglani szégyenre és nyomorúságra van kárhóztatva. Ki merne egy ilyen kutyát magához venni? Nem, nem eszlek meg, nincs nekem jövőm nélküled.

– Márpedig a dolog úgy áll – mondta a vadász, aki mellékesen zsidó volt –, hogy én egyáltalán nem ihatok vért, nem ehetek négy manconson járó állatot. Ugyanis tiltja a vallásom.

– Bocsánat – jegyezte meg a kutya, aki a férfi mellett az évek során egyre inkább zsidó kutya lett –, bocsánat, de nem az van megírva valahol a Misnában – ha jól emlékszem, Gamliel rabbi mondta –, hogy ha az ember meghalna, különben tiltott húst ehet.

– Akiba rabbinak viszont az volt a véleménye, hogy akkor is határt kell szabni valahol, és barátot semmiképp sem lehet bekapni...

– Hillel rabbi úgy vélte, hogy a szükség törvényt bont!

– Ha olvasnád a Gemarát, tudnád, mi volt Szaádja gáón véleménye a törvényt bontó vadászkutyról!

Már annyira haragudtak egymásra, hogy majd megpukkadtak dühükben.

– Ha nem lősz le, rád ugrom, és megöllek – morogta a kutya.

– Ha nem ölsz meg, lelőlek, mint egy kutyát – ordította a férfi.

Ekkor a kutya a férfi torkának esett, és szétmargolta. A férfi azonban utolsó erejével még szíven lőtte a kutyát. Az állat gazdája mellén fekve lehelte ki lelkét. Vérük közös patakocskában csordogálva színezte vörösre a csillogó havat.

Így ért véget e két hűséges barát földi pályafutása. Hogy az égben folytatódott-e, arra az tud válaszolni, aki ismeri az égi titkokat, és már megoldotta az emberiséget örökké foglalkoztató rejtélyt: a kutyák is a mennyországba jutnak?